

NÁHROBKY POTOMKŮ ARONOVÝCH ŽIDÉ VYZNAČUJÍ ŽEHNAJÍCÍMA RUKAMA. Odznak podobný patří též na hrob naší ctihodné stařenky, neb vpravdě požehnání spočívalo na ruku její.

Jsou totiž i ruce, na kterých lpí kletba. V těch zlato se mění ve bláto; v ruku její bláto se měnilo ve zlato.

A požehnání plynulo z rukou její vždy otevřených. Ani tuhá křeč smrtelná nedovedla je zavřít, a když chudina pražská naposledy celovala ruce »paníaminky«, našla v nich — zlato. Vyměnila si je za stříbro vděčných slz.

I humor připomínaje sobě zvěčnělou nemá než — slzu.

Smích mu došel.

JE DOSTI SLUŠNÝM ČLOVĚKEM, AČKOLI SE narodil hrabětem a katolíkem. Nemůže za to; jen zdali mu to občan Alfons Šťastný odpustí.

Bohužel nezprostil se posud některých zastaralých předsudků, jako poctivosti, důslednosti, neoblomnosti.

Zvali, vábili, nutili ho do Vídně; slušelo by říšské radě tak krásně jméno »Belcredi«!

Nadarmo! Dokázal, že má sice vlašské jméno, ale českou palici.

NEMOHL BÝTI NADLOUHO NEJVYŠŠÍM duchovním pastýřem v Poznani, aniž by přišel k poznání, že nejvyšší pastva duševní, na kterou má ovečky svoje voditi, smí býti pouze pokorné poslouchání Bismarcka a velebení svrchované vůle jeho.

Zapomněl, že na křtu svatém obdržel jméno Mečislav, a že tedy má slaviti meč »války a práva«, který je všude stejně líbezný, jak tam, kde už Prušáky jsou, tak i tam, kde teprve mají se jimi státi.

Myslel, že nemusí sobě všímáti zákonů Bismarckových, a nevzpomněl si, jak nedbati zákonů v »říších« jen jistým stranám, a to hlavně povoláním strážcům zákona, je dovoleno.

Dával na př. hodným kněžím fary, aniž by se byl zprvu poslušně zeptal milostivého pana Bismarcka, smí-li jim něco dát. Ve světě však nyní, v době práva obecného, je dovoleno pouze loupiti a brát, dávat nesmí nikdo bez trestu. Kdy před lety u nás jistý redaktor chtěl přispěti ubohým vyhladovělým Likánům, pohroženo mu lavicí; když nyní arcibiskup Ledochowski nějakou farkou chtěl přispěti dlouho čekajícím kaplanům, pohroženo mu exekucí. A potom prý *my* po Prušácích se opičíme!

Odsoudili ho ke mnohým tisícům tolarů pokuty a ihned brali mu, kde co našli: koně, kočáry, postele, pěkná dvířka od kamen, mísy na polívku a krásné hodiny. Na podobné vnadidlo Prušáci jak známo jdou jako německá myš na špek. Naposledy vzali mu volnost. *Volnost* totiž v Prusku jako také leckdes jinde je to poslední, nač »páni« myslejí. Sebrali ho

v noci s postele, zrovna jako by byl nějaký — český redaktor, a zavezli ho do vězení v Ostrově, kdež nyní zasypávají ho novými a novými žalobami, takže jich brzo bude míti tolik, jako kdysi také český redaktor. Jeť pan arcibiskup Polák, Slovan, a »Slovan všude bratry má« — nejvíce v trpění za to, že je Slovan. Ovšem člověk při volbě svých rodičů má býti opatrným.

Sedí teď na tichém »ostrově« a vlny bismarckismu zuřivě kolem něho se srážejí. Nechť se potěší; nebudeť stále příliv — také v Prusku někdy vody opadnou a pan Bismarck octne se na suchu. Dost možná, že i tomuto »knížeti pekla« kyne nakonec nějaký »ostrůvek«, — vždyť tak rád ve všem všude chce se podobati někdejšímu diktátorovi Evropy, prvnímu Napoleonovi...

JAKÝ TO NÁPAD?! JAKPAK JEN SE DOSTAL vážný *Tomášek*, proslulý skladatel drahocenných písní Kralodvorského rukopisu, najednou do Humorů?

Tak asi bude se tázati mnohý, a my mu odpovíme následovně:

Především mají Humory na Tomáška úplné právo proto, že ostrovtip vysoce vzdělaného skladatele nedal minouti žádné příležitosti, kde mu bylo ukázati, že nechodí daleko pro odpověď. V Karlových Varech na př. sešel se druhdy Tomášek se stejnorodým Spohrem, byl od tohoto tázán, proč, jsa rozhodný talent hudební, studoval *práva*? Načež Tomášek: »Proto, abych ve skladbě vždy trefil *pravý* tón.«

Dále máme na Tomáška právo proto, že byl, jak jeho skladby dokazují, výborný pěvec, a už staré přísloví dí: »Cantores amant humores.«

Neméně máme právo na Tomáška proto, že byl rodem ze Skutče; neboť slyšíme-li jmenovati »Skutč«, musí nám chtěj nechtěj namanouti se vzpomínka na nejpřednějšího humoristu českého, také již zvěčnělého Rubeše, jenž poslední leta žití svého trávil ve Skutči, rodišti Tomáškově, kdež Rubešovi postaven i pomník, jaký beztoho má v srdcích všech.

Konečně složil Tomášek veselé písně Hankovy tak, že v nápěvech k nim se jeví humor nepopíratelný. A pro to pro všechno přísluší nám tedy vším právem, uveřejniti v listu našem podobiznu *Tomáškovu*, jehož stoleté narozeniny slaviti 17. tohoto měsíce chystá se právě hudební svět český.

I nezbývá nám než zvolati: »Kýž by jen bylo u nás místo všelikých Tomášů hodně Tomášků, kteří by dovedli *tordit tu českou muziku!*«

KRESLÍ NA PAPIŘE A NA JEVIŠTI, ALE VŽDY dle života: dnes některou excelenci a zítra kobylu páně Steffkovu, dnes mistra Klubko a zítra Polonia.

Trefí každého. Neb má jako Mojžíš, jenž »trefil« Egyptana, lehkou ruku, arcí také trochu těžký jazyk. Avšak bůh, jenž nedopustí, aby jediné slovo básníkovy spadlo do orkestru, dal, jako Mojžíši Arona, tak našemu Kolárovi pana Jarošku, napovědu českého divadla.

A pak: boží duch nadšení sestoupí, Kolár se roze-
hřeje, rozeplá a unáší obecenstvo v proudu tak rych-
lém, že mu p. Jaroška sotva stačí. Sem tam pak ně-
jaká koncovka odlítne jako jiskra, kterou si někdo
kritický fidibus zapálí.

Od nějaké doby Kolára na divadle pohřešovati
začínáme. Noviny psaly: »Kolár stal se ředitelem
divadla.« Snad se to nechte jako: »Máme o jednoho
umělce méně«?

Na našem obraze Kolár nějak čtverácky se usmí-
vá. Možná, že co ředitel divadla, které máme, pomýšlí
na divadlo, kteréhož bohužel posud nemáme. Snad
si myslí: »Hádejte se vy ,ti kteří' k malé cti národa
našeho jak chcete o to, kdo z vás má budoucí velké
divadlo národní dostavět, — já zatím budu to naše
dosavadní malé divadlo spravovat, aby bylo k velké
cti národa!«

Budiž mu přitom Fortuna věrnou přítelkyní!

PODÁVÁME TU Z TRPITELSKÝCH DĚJIN ŽURNAListiky české první část v obrazech: některé z novinářů našich, kteří první byli povoláni i vyvoleni, aby seznali, že nepravdou je říkati, jako by u nás platilo pouze heslo »Mlč a plať!«, poněvadž rovněž tak často plného uznání dochází heslo: »Mluv a sed'!«

V užívání práv v národě našem jsou sice novináři čeští sem tam nesvorní a nesnášeliví, ale v trpění za práva národu svorně snášeli dost a dost.

Havlíček byl předchůdcem celé armády ostatních. Jistou měrou u nich klesl — bylť v životě svém v jich čele, a teď je v srdcích jejich; proto však přec zůstane jim před očima co vzor v konání i trpění. Trpěl za Bacha, který trestal internováním. Tehdy ovšem byl krutý absolutismus, ale po něm přišla vlídná svoboda a s ní Schmerling, a ten už znal i žaláře a okovy. Byliť oni, jež svoboda jeho v náruč pojala, téměř všichni muži »železa a krve«, jenže pro samý řinkot želez krev nemohla a nesměla se v nich volně ozvati.

Nepomohlo Vinklerovi, že vydával jen Pravdu, musel za ni pykat, rovněž tak jako pro samou Svobodu octnul se ve vazbě; nepomohlo Štulcovi, že dával Pozor, málo platno bylo Vávrovi, že dobře Hlasu užíval, seznal i Vilímek s Humory, že to není žádný žert dělati si žerty, a jakož se říká, že čím kdo zachází, tím také schází, tak i Novotný, jenž vydával Blesk, pojednou bleskem uraženého paragrafu vražen byl do vězení, — kdež ovšem měl takto útě-

chu v shledání spolutrpiteľů přemnohých, Grégra, Šimáčka, Kodyma a jiných.

Vybrali jsme z těch vlasteneckých novinářů, kteří volně dle »protektora« svého Schmerlinga také »mohli čekat« — na svobodu, jen některé. Kdybychom na jednou všechny dali, snad by se řady té sama historie svobody ulekla, a v leknutí tom naposled pověděla by potomkům — pravdu. Kdo ví, zdaž by to bylo pánům milé!

Ke dni svatého Jana je přinášíme. Také pro to máme důvody. Trpěľ svatý Jan za to, že nechtěl mluvit, — a novináři naši trpěli za to, že nechtěli mlčet. Z čehož plyne spasitelná morálka: Dělej tak nebo onak, *jsi-li Čech, pánům nebudeš nikdy vhod!*

PO LÉTA UŽ NAZÝVAJÍ HO »STARÝM PÁNEM«. Však u něho jméno skutečně je pouhý »zvuk a dým«. Zůstáváť on věčně mladým a mladistvě nadšeným pro krásu všelikou.

Je stejně výtečný i co básník i co herec. Ozdobil literaturu českou mnohými skvosty ceny nevšední, nehynoucí. Zůstal přitom chudým, a získal také zavistivých nepřátel. Je vidět, že je skutečný, pravý Čech.

Působí na divadle už na čtyřicet let, a přece nestal se komediantem. Byl a je posud ve všem umělcem.

Zůstal si důsledným. Jako tehdy, kdy ještě byl skutečným členem divadla našeho, byl »vzácným hostem« na jevišti, tak i nyní, kdy nám hraje z ochoty, je nám věru hostem převzácným.

Hraje vždy úchvatně, takže posluchače otřese a pro vše šlechetné ho nadchne. Škoda, že nikdy naši vídeňští »přátelé« nejsou mezi jeho posluchačstvem.

Rozumí všemu umění: básnictví, hudbě, malbě, sochařství, stavitelství — bulce také rozumí. Vše-strannost jeho je neobyčejná a ostrovtip podivuhodný; i v nejchoulostivějších případech a záhadách on po ruce má — klíč. Počítají ho mezi »prvních deset« vzdělců českých. Kéž se dočká ještě milionu konkurentů!

PŘEDSTAVUJEME OBECENSTVU OPĚT NĚ-
které z mužů redaktorů českých, kteří pro českou
naši věc zkoušeli po delší neb kratší dobu, jak je
v rakouských kriminálech. Jsou to: 1. *Štrauch* (za
Humory), 2. *Tolman* (za Posla z Prahy), 3. *Pechá-
nek* (za Humory), 4. *Černý* (za Nár. pokrok), 5. *Barák*
(za Svobodu), 6. *Antonín Tůma* (za Politik), 7.
Emanuel Tonner (za Světozor), 8. *Müller* (za »Koru-
nu« chrudímskou) a 9. *Karel Tůma* (za Nár. listy).
Trpěli pro národ věrně a oddaně. Proč takto jinak
trpěli — to kdybychom chtěli upřímně povědít, byli
bychom museli hned předkem požádati pana kresliče,
aby za tou mříží nechal ještě také pro našeho nyněj-
šího redaktora nějaké místočko. Nenechal. Neřekne-
me nic.

JELIKOŽ VE SVĚTĚ SVATĚ PLATÍ PRAVIDLO »do třetice všeho dobrého«, a pan Koller byl u nás místodržitelem teprve dvakráte, zdá se, že pan baron Weber, nový náš »správce země«, navždy u nás se nezdrží.

Toto bolestné tušení, že dnes nebo zítra opět loučiti se s ním budeme, mohlo by nám do číše radostí, jakouž máme z příchodu jeho, nelitostně nakapati hořkého pelyňku, kdybychom nevěděli, že pan baron Weber, i kdy u nás jen krátkou dobu pobude, způsobí nám více příjemností nežli jiní za dobu sebe- delší.

Jeť pan baron náhodou rodem Čech tak jako my; a kdo by tu řekl, že za nynější »roztrhané« doby Čech myslí na něco jiného než na to, jak by opět Čechovi učinil život co možná nejpríjemnějším, — anathema sit!

Ztráta barona Kollera ovšem velmi bolestně se nás dotknula — avšak na místo něho dostali jsme místodržitele *Filipa Webra* a vojenského velitele *Filipoviče z Filipsberku*. A tento značný, abychom tak řekli, příliv *Filipů* do těch kterých částí Čech může nás zase s osudem smířiti.

Arci pan baron Weber najde u nás již málo polí činnosti, na kterých by nebylo už od předchůdce jeho vydatně pracováno a dobýváno. Kdyby náhodou on a předchůdce jeho blahé paměti, jak se říká, »dienstfreundlichst« vyměnili si křestní jmena svá, mohl by pak dle starověkého příkladu vším právem nástupce *Alexandr Weber* zvolati k předchůdci *Filipu Koll-*

rovi: »Fotr, oni mně nezůstavili, čeho bych já dobýval!«

Ostatně, kdož ví, co naše »nová hlava« v království Českém také nového si nevynajde, kdož ví, co všechno má v plánu na oblažení Čechů krajanů. »Was er webt, dass weiss kein Weber,« praví sice citát až hrůza opotřebovaný, při němž je zvláště v tomto případě velice radno, aby se nepřekládal známým »co si teď myslíme, sami to nevíme, na tom fleku zde« — avšak pan »baron Weber« není »kein Weber« a ví tedy, co chce a co bude prováděti. My se toho časem také dozvíme. Nenáhleme — můžeme-li vůbec, pak také vůči českým místodržitelům »můžeme čekat«!

BÝVALI PRAŽANÉ ZNALCI A NADŠENÍ MILOVNÍCI umění. Co divadla se týče, řadili se mezi nejprvnější. Tak je znal svět, a tak zčásti posud domnívá se, že je zná. My, kteří jsme sobě blíže nežli ten svět a tudý poněkud lépe se známe, pomalu již jsme pochybovali. Rozličné »Trebizondy« a všelijací »kaučukoví umělci« à la Knack víru naši silně zviklali. Počali jsme myslet, že máme porozumění a lásku již jen pro to »vyšší« umění, které kotrmelcem začíná, »pikantností« pokračuje a na provaze končí.

Však z toho světa, který posud smýšlí o nás tak lichotivě, pojednou zavítal k nám umělec pravý, bohem povolaný i vyvolený, geniální arcimistr umění hereckého, Vlach Rossi. Přišel, byl viděn a zvítězil.

Pojednou sami na sobě s překvapením jsme poznali, že ještě víme, co je dobré, co je krásné. Přišel k nám nazdařbůh — a ku podivu! nezklamal se v nás. Dovedli jsme ho ocenit, i uznat jsme ho dovedli.

Hrál nám jen několikráte, avšak kdyby byl hrál i jednou jen, nadlouho byl by nám zůstal ve vděčné paměti. Jak hrál, nemožno popisovat, to potřeba vidět. A proto každý, kdo přišel, díval se, ani oka s výtečného umělce nespouštěl. Zvláště dámy.

Čtenář tu vidí Rossiho v podobě vlastní, lidské, a v podobě krále Ludvíka XI., tedy trochu nelidské. Ludvíkem se s námi rozloučil. Vyslovil naději, že ho zachováme v přátelské paměti. Neklamal se. Myslíme, že i dále ještě budeme navštěvovat divadla, vidět i jiné umělce. Není možná, abychom si na Rossiho co chvíli nevzpomněli.

NEUVĚŘÍ NIKDO, JAK VELICE JE NÁM LÍTO, že už nyní, při třetím teprve pokračování, jsme s celou řadou »usedlých« redaktorů českých hotovi. Ale co dělat? Když jsme mermomocí chtěli v Čechách mít svobodu a jen svobodu, musíme si také dát líbiti, že je zavřených redaktorů českých jen tak maloučko!

Představujeme tedy čtenářstvu poslední — poslední v řadě, však ne poslední v práci a trpění. S hor, kdež dle básníka ložíruje prý svoboda, sestupují do rozkošného údolí, kdež je kriminál a tudy pravý ráj pro novináře, ne dle básníka, ale dle jednoho pana »štátního«.

Jdou v poctivé míchanici svorně pospolu, živí i mrtví, tlustí i hubení, staří, mladí i »neutrál«: 1. *Nedoma* a 2. *Peneke* z Politik, 3. *Erben* z Nár. listů, 4. *Foustka* a 5. † *Kříž*, kdysi z Morav. orlice, 6. *Sudík* z Pozoru, 7. *Láska* ze Slovana, 8. *Sellner* z Posla z Prahy, 9. *Květoň* z Národ. pokroku, 10. *Kummer* z Č. lva, 11. *Krouský* z Nár. nov. A za těmi následují v řadě všichni ostatní — kdo sčítá ty zástupy, vyjmenuje jmena? Jsou sice nějak k nepoznání, ale co chceme? Když jde člověk do kriminálu, tváří se přec trochu jinak než obyčejně.

Na jednoho z nich marně jsme čekali. Na *Arbesa* z Nár. listů. Nepřidružil se k ostatním. Nač by s jinými táhl do vězení in effigie, kdy posud — sám jediný — sedí ve vězení ve skutečnosti!

JAKO DRUHDY PAN POELITZ (OVŠEM HEZKÝCH pár let před slavným panem Konstantinem) o mistru Janu z Husince památná slova napsal: »Freue dich, deutscher Jüngling, auch Husz war ein Deutscher!«, tak i nyní se ozval kdesi za hranicemi hlas, že náš Komenský vlastně byl Němec. Dokladův této důmyslné pravdy snadno se dodělá, kdo jen poněkud prozkoumá život tohoto velikána v říši velikánských duchův. Narodilť se Jan v Uherském Brodě na Moravě z otce mlynáře, který byl zajisté Němec, poněvadž odjakživa na veškerých českých vodách, jak v Čechách, tak na Moravě, ve všech mlýnech se nemluví než o hřídeli, vřetenu, zděři a o křesání oškrtem, což jsou samá slova, kterými německý jazyk vládne jakoby nic. Po studiích gymnasiálních v Přerově odebral se mladík do Herbornu a Heidelberku, aby theologii po latinsky študoval, následkem čehož se probudilo germánské jeho vědomí takovou měrou, že hned za tepla začal sbírat materiál k slovníku — českému. Co kněz Bratrské jednoty české hlavně si hleděl *němčiny*, čemu nasvědčují spisy, které *latinským* a *českým* jazykem sepsal. R. 1617 vypovězen s několika jinými — bylo jich jen asi 36.000 rodin — nehledal sice útulku v Němcích, ale odešel do Lešna polského, jako by už tenkrát byl věděl, že Poznaň k německé říši připadne. Vedl si v Lešně tak, že zrakové celého světa (totiž vzdělaného) k němu se obrátili, i byl pozván do Anglie, do Švédska, do Nizozemska, jenom ne do Němec, snad dle starého přísloví, že prorokům nesvědčí doma.

A když v Amsterdamě napsal: »Od končin země volám na vás, rozptýlené stádce oveček božích, já ku končinám země zahnáný, smutný, osamělý, osiřalý pastýř váš. Žehnám se s vámi se všemi z národu svého a z církve své, jako Jakob s svými syny«, — tož zajisté tak učinil, vděčně vzpomínaje na dobrodiní, kterých se všemu, což českého, od Němců již po staletí dostávalo. Zkrátka, Jan Amos Komenský *byl* Němec, ale dovedl němectví své před celým světem tak utajiti, že my ubozí Čechové měli posud za to (a bohdá do nejdelší smrti za to míti budeme), že nebyl přece ničím jiným než Čechem od kosti a maso všecko. Mohou-li Němci ze spisů jeho něčemu se přiučiti, dobrá — »veniant pueri, et discant sapere!«, my jim v tom bránit nebudeme.

RÉZI BOSCHETTIOVA NARODILA SE ROKU — kterého, co komu po tom? Kdyby se někdo ptal našich dam od divadla na rok jich narození, špatně by pochodil, a to vším právem.

Rézi Boschetti narodila se tedy, a sice někde v Čechách, kde otec její dlel za svým povoláním co člen divadelní společnosti a kde zároveň i její matka se nalezala. Již co útlé dítě jevila Rézi neobyčejné nadání herecké, takže už roku 1864 vystoupila jako lokální zpěvačka na českém divadle s neobyčejným úspěchem. Pobytu jejího v Praze nebylo však nadlouho. Odebralať se do Vídně, kde u cís. kr. dvorní opery co subreta angažována byla.

Nyní navrátila se do Prahy a vystoupila opět na českém jevišti co Markéta a Dcera pluku, jak vedlejší figurina ukazuje.

Mezi českým obecenstvem nalezla i krom pana Ferdinanda Náprstka velmi mnoho ctitelů. Při každém vystoupení přijata byla od obecnstva s velkou zálibou. Ředitelstvo požádalo proto slečnu, aby hrála pohostinsku též v letním divadle, k čemuž ona ochotně svolila, řkouc: »Pro české obecenstvo jsem hotova učinit, seč síly mé jsou,« a toto dralo se houfně do arény a bouřlivou pochvalou dávalo najevo, jak si hosta svého váží. Ano i na slovo vzatí mecenáši, jako na př. chvalně známý pan Kaplan, nechali se slečnou tak unést, že jí při otevřené scéně uznání své najevo dali věncem vavřínovým.

Následek všech těchto triumfů milého našeho hosta byl, že slavná správa českého divadla usnesla se na následujícím:

»V uvážení toho, že české divadlo potřebuje subretu jako sůl;

v uvážení toho, že slečna Boschettiova přilnula s velikou láskou k divadlu českému;

v uvážení toho, že českému divadlu dává slečna přednost s 2000 zl. proti 4000 zl., jež jí nabízí divadlo německé;

v uvážení toho, že slečna svou mistrnou hrou divadelní kase za letošních trudných poměrů letních výdatně posloužila;

v uvážení všech těchto i jiných ještě důvodů slečna Boschettiova k českému divadlu angažována — *nebude.*«

Slečna Boschettiova odchází a české obecenstvo půjde asi za ní — často do německého divadla.

V KRÁLOVÉ DVOŘE SLAVÍ PRÁVĚ OTEVŘENÍ divadla Hankova. Vzdělavací ústav národní se stal spolu pomníkem jednoho z nejhorlivějších buditelův národa. Jméno Hankovo zajisté náleží mezi nejpopulárnější v Čechách a byla doba, kde Hanka čítán byl mezi přední české učence. Život jeho vyličen je v četných člancích novin a kněh domácích i cizích, ba psali o něm lidé všechno, co věděli, i leda-cos, co nevěděli.

Dalo by se tudíž mysliti, že muž tento vyjasněn před potomstvem tak, že každý záhyb jeho mysli psychologickými badateli našimi jest odhalen. A přece tomu není tak a Hanka mnohým jest posud — hádankou.

Je-li životopis toliko chronologicky sestavenou sbírkou anekdot k dotýčné osobě se táhnoucích, tož víme ovšem o Hankovi všechno. Známo nám, že 10. června 1791 v Hoříněvsi se narodil, že až do 16. roku pásával stádo otcovské, že matka jej učila pís-ním českým, jež si tak zalíbil, že si sám k nim verše přidělával, že už tehdaž byly knihy jeho nejmilejší zábavou, že každý krejcar na ně obracel, na pole je nosíval a při pasení je čítal a že od slovenských drátařů, krajinských citronářů, haličských hulánů a srbských hraničářů se záhy přiučil rozličným ná-řečím slovanským.

Víme o něm dále, že otec jej poslal na studie do Králové Hradce jen za tou příčinou, aby Hanka nebyl na vojnu vzat, že při studiích setrval, na gym-nasiu ještě s němčinou zápasil a pak v Praze na filo-

sofické fakultě mezi spolužáky už propagandu činil ku povzbuzení národního vlasteneckého vědomí.

Kdo je s to vmysleti se do poměrů pražských okolo roku 1814, ten nám přisvědčí, že bylo pravým hrdinstvím přiznávat českou barvu proti němčujícímu obecenstvu. Čeština již byla v mínění Pražanů poklesla na jazyk sprostých lidí, a kdo ji u veřejnosti nezapíral, platil za sprostáka. Leží v tom moment přímo humoristický, když si člověk pomyslí, kterak Pražátka tehdejší, namnoze ryzí Čechové, kvůli *honéru* němčinu lámali. Ale lámali ji!

Víme dále, že Hanka v této době s Klicperou se spřátelil a s Dobrovským seznámil a že osobní styky s tímto poslednějším dodaly posavadním záměrům jeho pevnějšího rázu. Odešel do Vídně pomáhal Hromádkovi při redakci Novin a Prvotín a ukončiv tam studia právnická navrátil se zase do Prahy a po nějaký čas vykládal na universitě gramatiku Dobrovského, až mu r. 1817 další přednášení zakázáno bylo.

To všecko jsou známé věci a divné jest toliko jedno, že po odbytých právnických studiích nepověsil Čechismus a Slavismus na hřebíček a někam do praxe nevstoupil. Mohl se as po krátkých letech státi koncipistou a byl by býval »hotovým člověkem«. Že toho neučinil, jest nový důvod nepraktičnosti jeho. Místo toho sbíral starobylé památky literatury české, našel nám Kralodvorský rukopis, psal české písničky, vydával všelijaké knížky, mimo jiné i Pravopis podle Dobrovského, čímž velikou různici v tehdejší táborečku českém způsobil, obořiv se proti staletému panování proslulého »y« a usazuje v právech svých zkrácené »i« na patřičná mu místa. Popudil tím proti sobě celou řadu ypsilonistů. Na štěstí vložil se do toho Jungmann a bojoval za analogii dále, čímž armáda starověrců se od Hanky odvrátila a na Jungmanna se hrnula.

Hanka byl nepraktický. Otevřela se mu dráha

v Rusku na universitě petrohradské, poskytovala mu příležitost na důchod 4000 rublů ročně, na důstojenství dvorního rady a dědičné šlechtictví, ale on toho nepřijal, zůstal ve vlasti a spokojil se důchodem 600 zl. co knihovník Musea.

Ba víme už také, že »chodíval v modrém kabátě, v modrých spodkách, s bílým kloboukem na hlavě a s obnaženým krkem, že se koupával v studené vodě, i když už mráz byl uhodil, a že býval rád veselý ve společnosti«.

Když k tomu přidáte velký seznam knih, které vydal, pak jeho spor s mudrcem Davidem z Tagesbotu, pak den úmrtí jeho (1. leden 1861) a seznam diplomů, řádů, prstenů a jiných darů, jimiž za živobytí byl poctěn, máte téměř celého Hanka před sebou a můžete směle o něm vydati svůj úsudek.

»Bůh chraň!« zvolá tu někdo. »Četl jsem některé jeho dopisy!« — Aha! V soukromých dopisech odhaluje se duše. Dali mu z počátku v Museu špatný byt s tmavou kuchyní a nepřístupným vchodem, umístili jej tam hůře nežli domovníka a on se snížil tak dalece, že si písemně stěžoval na kouř z kamen se valící a na jiné podobné malichernosti. »Byl patrně jen slabý duch!« řekne a říká leckdo. »Náhodou přišel na studie, náhodou se stal slavistou, náhodou našel rukopis Kralodvorský a pouhou náhodou se stal slavným mužem.« Ano, náhoda dělá obry i trpaslíky, zbujníky i bohatýry. Jak mnohým lidem na světě už pomohla k slávě, o jejichž veleduchu není stopy a kteří toliko dialektickým uměním svým se do výšky vyšinuli. A Hanka nebyl ani dialektikem! Kdyby byl měl ševce mimo Prahu a švec by mu byl udělal úzké boty, byl by si snad též písemně byl stěžoval, že jej ty boty hnětou, a dopis ten by byl »svrchovaným« svědectvím, že pisatel byl velmi nepatrný člověk, a byl by příspěvek tento k povahopisu padl těžce na váhu. Jak šťastní jsou lidé, kteří mají dosti velké boty a příjemný byt, takže si na

tmavou kuchyň stěžovati nepotřebují! Jak šťastni jsou i ti, kteří podobné stížnosti ústně vésti mohou, ujdouce takto nesnázi, že důležité tyto momenty života jejich neobjeví se tiskem!

Umění života spočívá hlavně v tom, aby nikdy nějaký kousek špinavého prádla na světlo nepřišel. Kdyby každý to své vyvěsil, vypadala by celá historie jináče a bylo by snad mnoho stafází ku krajinám, ale málo reků na historických obrazech. Hanka nebyl výbojným rekem a v tom leží jeho malér. Když křičeli, že rukopis Kralodvorský je podvržen a že ho sám sepsal, nechal je křičeti. Co živ neměl krásnější příležitosti říci jim do očí, že jsou blbci. Měl se na ně vyřítit a zbodat je šípy vtipu, ale on byl tichý člověk a usmíval se jen tak stranou. Byl patrně »tajný humorista«. Poukazuje na to již podivná směsice jeho spisův. Vydal knížky české, německé i ruské, psal modlitbičky, básně, gramatiky i slovníky, přeložil hrdinský zpěv o Igoru i babské idyly Gessnerovy, uveřejnil numismatické, filologické, právnické, historické i literárně dějepisné články ceny patrné, vydal evangelia, knihy Nikodémovy, Bruncvíka a polské Krakoviaky, Žalmy i Pravopis, Dalimila, Všehrda i pověst o Griseldě, Starobylá skládání i Husovu Dcerku — věru, mohli bychom katalog tento ještě valně doplniti na důkaz, jak Hanka jen »náhodou« proslul a že kdyby nebyl našel náhodou též rukopis Kralodvorský, nebylo by příčiny o něm se rozepisovati.

Hle, a přece se o něm rozepisovali Rusové a Poláci, Srbové, Bulhaři i Dalmatinci, ba dopisovali si s ním přední učenci všech kmenů slovanských a pochybujeme, že by byli v dopisování setrvali, kdyby se bylo v listech jeho nějakých poučných zrn nena-lezalo.

Hanka osvědčil se časem i co zjevný humorista a dříve nežli učenými spisy vnikl některými svými veselými písněmi do českého lidu. Některé tyto písně

mají svou zvláštní historii a připomínají nám svým idylickým a dílem humoristickým rázem Hanku co prostosrdečného mladíka z Hořiněvsi.

Známo jest, že některé tyto písně dávno před vytištěním jich (l. 1815) v bezčíslných prepisech mezi lidem českým obíhaly a na rozličné melodie se zpívaly. Jsou to právě ony s nádechem humoristickým a platí až posud namnoze za písně národní. K té oné z písní jeho byly dva i tři nápěvy zkomponovány. Několik jich povstalo z lidu, aniž původce známe; jiné zase pocházejí od předních hudebních mistrů českých. Takž píseň »Vystavím si skrovnou chaloupku« dávno, nežli ponejprv vytištěna byla v Puchmírově sbírce (1814), v Hradecku, Bydžovsku a Boleslavsku se zpívala a gymnasiální jeden profesor boleslavský se projevil, že ji sám více než třistakrát opsal a rozdal. Nápěv k ní je dvojí, jeden od Tomáška z r. 1816. Také »Když jsem svou Lidušku vyprovázel domů« zpívá se dvojím způsobem, jakož i ona »Proč se upejpáte, plaché dívčiny«. Kdož v těchto i některých jiných písních Hankových nepozná nelíčeného humoristického písničkáře, ten neví, co je ryze český, prostonárodní humor.

Ale pozná z nich každý ještě něco jiného, porovná-li tyto právě hořiněvské melodie Hankovy s rukopisem Kralodvorským, a homérický v něm vzbudí smích tvrzení některých německých »mudrců«, že by spisovatel nadřečených písniček byl také původcem Kralodvorského rukopisu! Nesložil věru ani jediný verš v nich, ale všecky, pokud je máme, našel v Králové Dvoře, čímž město ono proslulo v celém království. Za to mu také nyní postavilo pomník živý, potvrzující Hankovo heslo, že »národ nehasne, pokud jazyk jeho žije«!

VÍTĚZSLAV HÁLEK

mrtev!

*Národ nesporný a rozervaný jako snad
nikdy ztratil nyní ještě jednoho z nej-
lepších svých synů ...*

Neštěstí skutečně nechodí samo!